

Trest odnětí svobody

Ustanovení § 92 odst. 4 trestního zákoníku výslovně předpokládá započtení doby, po kterou odsouzený vykonával povinnost zdržovat se ve stanoveném časovém období v určeném obydlí nebo jeho části, jež mu byla uložena podle § 73 odst. 3 trestního řádu, do trestu pravomocně uloženého pro týž skutek. Postrádá-li toto ustanovení pravidlo pro případné stanovení poměru, v němž je doba, v rámci které se odsouzený podrobil dohledu probačního úředníka nahrazujícího vazbu, jenž byl spojen s omezujícím opatřením spočívajícím v jeho povinnosti zdržovat se ve stanoveném časovém období v určeném obydlí, způsobilá k zápočtu do uloženého trestu odnětí svobody, je třeba vycházet z obdobného užití pravidel obsažených v § 92 odst. 1 až 3 trestního zákoníku, na něž § 92 odst. 4 trestního zákoníku výslovně odkazuje, a nikoli jen z volné úvahy soudu o zkrácení doby, kdy byla vazba nahrazena dohledem probačního úředníka a po kterou se zdržoval převážně v domácím prostředí. Vyčíslil-li ale obecný soud v odůvodnění svého rozhodnutí na základě takového „obdobného“ přístupu detailně jednotlivé hodiny a dny, kdy se stěžovatel zdržoval v určeném obydlí, tedy vykonával povinnost, jež mu byla uložena podle § 73 odst. 3 trestního řádu, které pak ve výroku správně započítal do trestu odnětí svobody, je možno takový výklad § 92 odst. 4 trestního zákoníku považovat za ústavně konformní.

Obecně se jeví jako spravedlivé, aby byl zohledněn rozdíl mezi jednotlivci, kteří byli po celou dobu ve vazbě, a těmi, kteří měli vazbu nahrazenou možností zdržovat se v domácím prostředí, byť s omezujícími opatřeními, ale s vycházkami a s výkonem zaměstnání na svobodě. Opatření podle § 73 odst. 3 trestního řádu zasahují sice do práv obviněných osob, ale zjevně méně intenzivním způsobem, než je tomu u vazby. Stěží tak lze shledat nepřiměřeným princip, že méně intenzivní zásah do osobní svobody se započítává do trestu méně a intenzivnější zásah (vazba) naopak více. Je zřejmé, že kvalita takového pobytu v domácím prostředí je jiná, než ve vazební věznici nebo ve výkonu trestu odnětí svobody.

Zásadní podmínkou pro ústavně konformní výklad § 92 odst. 4 trestního zákoníku však je, aby dny, resp. hodiny, po které se stěžovatel zdržoval v určeném obydlí, byly spočítány přesně (nikoli volnou úvahou soudu), a to na základě důsledně provedeného dokazování. Nespočítal-li obecný soud na základě takového přístupu správně započitatelné dny v neprospěch stěžovatele, přičemž si ani neopatřil všechny rozhodné podklady pro svůj postup, porušil práva stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a na osobní svobodu podle čl. 8 odst. 1, 2 Listiny základních práv a svobod.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. I.ÚS 2831/23 ze dne 27. 3. 2024)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatele J. L., t. č. ve Věznici Pardubice, zastoupeného Mgr. L.B., advokátem, sídlem O., proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. srpna 2023 č. j. 15 To 44/2022-3145, za účasti Vrchního soudu v Praze, jako účastníka řízení, tak, že usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 29. srpna 2023 č. j. 15 To 44/2022-3145 bylo porušeno právo stěžovatele na osobní svobodu podle čl. 8 odst. 1, 2 Listiny základních práv a svobod a právo na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. srpna 2023 č. j. 15 To 44/2022-3145 se ruší.

Z odůvodnění

I. Skutkové okolnosti případu a obsah napadeného rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") a § 72 a násl. zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí s tvrzením, že jím došlo k porušení jeho ústavně zaručených základních práv a svobod zakotvených v čl. 8 odst. 2, čl. 36 odst. 1, čl. 38 odst. 1 a čl. 39 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") a čl. 89 odst. 2 Ústavy.

2. Z ústavní stížnosti a předložených podkladů se podává, že usnesením Krajského soudu v Hradci Králové (dále jen "krajský soud") ze dne 28. 5. 2021 sp. zn. 9 T 4/2020 bylo rozhodnuto, že podle § 92 odst. 1 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník, § 93 odst. 1 trestního zákoníku a § 334 odst. 1 zákona č. [141/1961](#) Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, se stěžovateli započítává do trestu odnětí svobody, který mu byl uložen rozsudkem krajského soudu ze dne 1. 10. 2020 sp. zn. 9 T 4/2020, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze (dále jen "vrchní soud") ze dne 19. 3. 2021 sp. zn. 15 To 6/2021, vazba od 18. 12. 2018 do 20. 11. 2019. Ke stížnosti stěžovatele vrchní soud dané usnesení zrušil a uložil krajskému soudu ve věci opět rozhodnout. Důvodem tohoto postupu byla skutečnost, že krajský soud rozhodl v rozporu s § 92 odst. 4 trestního zákoníku, neboť nevzal v potaz omezení osobní svobody stěžovatele po jeho propuštění z vazby na svobodu, když tato vazba byla nahrazena jednak dohledem probačního úředníka se stanovením omezujících povinností, jednak nasazením elektronického náramku sloužícího k detekci pohybu stěžovatele.

3. Následně krajský soud usnesením ze dne 1. 6. 2022 č. j. 9 T 4/2020-2953 podle § 92 odst. 4 trestního zákoníku započtl do předmětného trestu odnětí svobody poměrnou část doby v délce 395 dnů z doby, po kterou byla vazba nahrazena dohledem probačního úředníka se stanovením omezujících povinností a nasazením elektronického náramku sloužícího k detekci jeho pohybu v době od 20. 11. 2019 do 23. 8. 2021. Z podnětu stížnosti příslušného státního zástupce vrchní soud usnesením ze dne 16. 8. 2022 č. j. 15 To 44/2022-3018 podle § 149 odst. 1 písm. a) trestního řádu znovu usnesení krajského soudu v celém rozsahu zrušil a ve věci nově rozhodl tak, že podle § 92 odst. 4 trestního zákoníku a § 334 odst. 1 trestního řádu se stěžovateli započítává do předmětného trestu odnětí svobody poměrná část doby v délce 322 dnů z doby, po kterou byla vazba nahrazena dohledem probačního úředníka se stanovením omezujících povinností a nasazením elektronického náramku sloužícího k detekci pohybu stěžovatele v době od 20. 11. 2019 do 23. 8. 2021. Stížnost stěžovatele byla podle § 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu zamítnuta jako nedůvodná. Vrchní soud zohlednil omezující povinnosti stěžovatele v době od 20. 11. 2019 do 23. 8. 2021. V období od 20. 11. 2019 do 24. 5. 2020 měl stěžovatel nahrazenou vazbu dohledem probačního úředníka a povinnostmi, díky nimž mohl být doma, na konzultaci s probačním úředníkem nebo na vycházkách. Osobní volno mu bylo stanoveno od 13.00 do 16.00 hodin. V období od 25. 5. 2020 do 23. 8. 2021 byly jeho povinnosti upraveny soudem tak, že mohl vykonávat i zaměstnání a vycházky byly stanoveny na dny pracovního klidu (od 13.00 do 16.00 hodin). S ohledem na to, s přihlédnutím k vyššímu komfortu domácího prostředí oproti výkonu vazby, vrchní soud uzavřel, že je namístě uvedené dny započítat v přiměřeném poměru, přičemž za přiměřený považoval zápočet 1/2, tj. započítatelné období v délce 322 dnů.

4. Proti zmíněnému usnesení vrchního soudu podal stěžovatel ústavní stížnost, na základě které Ústavní soud nálezem ze dne 26. 6. 2023 sp. zn. II. ÚS 2879/22 (všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>) dané usnesení zrušil z důvodu porušení práva stěžovatele na osobní svobodu podle čl. 8 Listiny, práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny a zásady nulla poena sine lege podle čl. 39 Listiny s konstatováním, že zákon neposkytuje dostatečně jasný podklad pro redukované započítání soudem uložené povinnosti zdržovat se pod

dohledem probačního úředníka ve stanoveném období v určeném obydlí nebo jeho části do uloženého trestu, a také že odůvodnění napadeného usnesení bylo ve zkoumaném případě nedostatečné.

5. Po vrácení věci Ústavním soudem vrchní soud napadeným usnesením podle § 149 odst. 1 písm. a) trestního řádu usnesení krajského soudu z podnětu stěžovatele a příslušného státního zástupce znovu v celém rozsahu zrušil a nově rozhodl tak, že stěžovateli započel do předmětného trestu odnětí svobody podle § 92 odst. 1 trestního zákoníku vazbu od 18. 12. 2018 v 5.20 hod. do 20. 11. 2019 v 17.45 hod. a podle § 92 odst. 4 trestního zákoníku dobu čítající po přepočtu celkem 457 dní, po kterou byla vazba nahrazena dohledem probačního úředníka se stanovením omezujících povinností a nasazením elektronického náramku sloužícího k detekci pohybu stěžovatele, a po kterou byl stěžovatel povinen se zdržovat v určeném obydlí. Podle § 152 odst. 1 písm. a) trestního řádu byla současně stěžovateli uložena povinnost nahradit státu náklady spojené s výkonem vazby. Po přezkoumání věci dospěl vrchní soud k závěru, že při zápočtu podle § 92 odst. 4 trestního řádu je třeba vycházet výhradně z doby, po kterou byla stěžovateli uložena povinnost zdržovat se ve svém obydlí, nikoliv z doby volna či výkonu zaměstnání. Podrobně pak specifikoval, že v období od 21. 11. 2019 do 25. 5. 2020 byla stěžovateli uložena povinnost zdržovat se v místě obydlí po celou dobu s výjimkou doby od 13.00 do 16.00 hodin (3 hodiny denně). Přepočtem hodin nuceně strávených v obydlí tak šlo celkově o 161 dnů. Následně byl stěžovateli výkon dohledu usnesením krajského soudu ze dne 25. 5. 2020 č. j. 9 T 4/2020-1775 upraven a byla mu stanovena povinnost zdržovat se v pracovní dny celodenně v místě pobytu s výjimkou doby od 19.30 hodin do 9.00 hodin následujícího dne z důvodu výkonu zaměstnání a ve dnech pracovního volna celodenně kromě doby od 13.00 do 16.00 hodin z důvodu povolených vycházek. Takto bylo zjištěno, že ve sledovaném období od 26. 5. 2020 do doby, kdy nastoupil nyní vykonávaný trest odnětí svobody (23. 8. 2021), šlo celkem o 309 pracovních dnů a 139 dnů, kdy se nepracovalo z důvodu pracovního klidu a svátků. Z těchto pracovních dnů měl stěžovatel povinnost zdržovat se v místě pobytu 13,5 hod., přepočtem tedy 174 dnů. Pokud pak jde o dny, kdy nepracoval, šlo o 139 dnů á 21 hodin, celkem tedy po přepočtu 122 dnů.

II. Argumentace stěžovatele

6. Stěžovatel v ústavní stížnosti nesouhlasí s interpretací § 92 odst. 4 trestního zákoníku učiněnou vrchním soudem. Má za to, že jde o postup v rozporu s nálezem Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2879/22, resp. o přímé odmítnutí závazného pokynu Ústavního soudu v dané konkrétní věci.

7. V další části ústavní stížnosti stěžovatel namítá faktické nesprávnosti výpočtu vrchního soudu s tím, že soud opomněl, že omezení se na něj vztahovalo i dne 20. 11. 2019, kdy byl propuštěn z vazby, a že do práce nastoupil až dne 1. 6. 2020, tudíž v období od 26. 5. 2020 do 31. 5. 2020 disponoval pouze třemi hodinami na vycházku. Tvrdí proto, že za období, v němž nebyl pracovně činný, měl soud započítat 166 dnů, nikoli 161 dnů. Dále uvádí, že od 1. 6. 2020 do 31. 5. 2021 pracoval na 75% úvazek v režimu krátký - dlouhý týden (tj. 15 dnů v práci, 15 dnů volno) a rovněž si vybral dovolenou. Je tak přesvědčen, že za dny, kdy pracoval, mu mělo být započteno 94 dnů, 173 dnů za dny, kdy byl zaměstnán a nepracoval, a 74 dnů následujících po skončení jeho pracovního úvazku. Celkem tedy cca o 50 dnů více, než jak učinil vrchní soud.

8. Pochybení spatřuje stěžovatel rovněž ve výroku o povinnosti hradit náklady vazby s tím, že podle § 155 odst. 1 trestního řádu měl o povinnosti hradit náklady vazby rozhodnout předseda senátu soudu prvního stupně, nikoli předseda senátu vrchního soudu. Závěrem dodává, že podle jeho mínění je v dané věci na místě aplikovat § 62 odst. 4 zákona o Ústavním soudu a uložit vrchnímu soudu povinnost zaplatit mu náhradu nákladů řízení v celkové výši 6 800 Kč.

III. Vyjádření účastníků řízení a vedlejších účastníků řízení

9. Ústavní soud vyzval podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu vrchní soud a Vrchní státní zastupitelství v Praze, aby se vyjádřili k ústavní stížnosti.

10. Vrchní soud ve svém vyjádření plně odkazuje na odůvodnění svého napadeného usnesení. Zdůrazňuje, že při zápočtu podle § 92 odst. 4 trestního řádu je třeba vycházet výhradně z doby, po kterou byla stěžovateli uložena povinnost zdržovat se ve svém obydlí, přičemž podmínky výkonu dohledu probačního úředníka byly v průběhu doby měněny, a to ve vztahu k povinnosti stěžovatele zdržovat se ve svém obydlí, proto bylo třeba rozlišit jednotlivá sledovaná období. Konstatuje, že celkový učiněný výsledek zápočtu není pro stěžovatele znevýhodněním s tím, že součet všech započítatelných dob představuje 467 dnů, což blíže rozvádí, a že v napadeném usnesení započtl 457 dnů, nýbrž že § 73 odst. 3 trestního řádu předpokládá, že povinnost zdržovat se v místě pobytu může být z důležitých důvodů přerušena, a takovou povinností je bezpochyby osobní účast stěžovatele u soudních jednání.

11. Vrchní státní zastupitelství v Praze se vzdalo postavení vedlejšího účastníka řízení. Ústavní soud proto s ním jako s vedlejším účastníkem dále nejednal.

12. Ústavní soud zaslal stěžovateli vyjádření vrchního soudu k replice, avšak stěžovatel svého práva na repliku nevyužil.

IV. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

13. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení. Shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž bylo vydáno rozhodnutí napadené v ústavní stížnosti. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu a jeho ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona a contrario), neboť vyčerpal všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva.

V. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

14. Ústavní soud ustáleně judikuje, že je podle čl. 83 Ústavy soudním orgánem ochrany ústavnosti a tuto svoji pravomoc vykonává mimo jiné tím, že podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod [srov. též § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. Není součástí soustavy soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy), není jim instančně nadřizen a nezasahuje do rozhodovací činnosti soudů vždy, když došlo k porušení "běžné zákonnosti nebo k jiným nesprávnostem", ale až tehdy, představuje-li takové porušení zároveň porušení ústavně zaručeného základního práva nebo svobody [srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 25. 1. 1995 sp. zn. II. ÚS 45/94 (N 5/3 SbNU 17)]. V řízení o ústavní stížnosti tedy není sama o sobě významná námitka "nesprávnosti" napadeného rozhodnutí, a není rozhodné, je-li dovozována z hmotného či procesního (podústavního) práva.

15. Podstatou ústavní stížnosti stěžovatele je otázka zápočtu doby, po níž se stěžovatel na základě rozhodnutí soudu podle § 73 odst. 3 trestního řádu zdržoval ve stanoveném časovém období v určeném obydlí, do doby výkonu trestu odnětí svobody, jakož i doba eventuálního krácení takového zápočtu.

16. Ústavní soud po posouzení věci shledal, že ústavní stížnost stěžovatele je důvodná, neboť napadeným rozhodnutím byla porušena práva stěžovatele na osobní svobodu a na spravedlivý proces podle čl. 8 odst. 1, 2 a čl. 36 odst. 1 Listiny.

a) obecná východiska

17. Podle čl. 2 odst. 3 Ústavy a čl. 2 odst. 2 Listiny lze státní moc uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon. Prolomení ochrany ústavně zaručených základních práv a svobod je přípustné výlučně v zájmu ochrany demokratické společnosti a v zájmu ústavně zaručených základních práv a svobod jiných. Sem spadá především nezbytnost daná obecným zájmem na ochraně společnosti před trestnými činy a dále tím, aby takové činy byly zjištěny a potrestány.

18. Trestní soudy však musí podle čl. 39 Listiny dostát ústavnímu principu *nullum crimen et nulla poena sine lege* (žádný zločin a žádný trest bez zákona). Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.

19. Podle § 92 odst. 4 trestního zákoníku o započítání vazby a trestu se ustanovení odstavců 1 až 3 § 92 trestního zákoníku obdobně užití mimo jiné i na povinnost zdržovat se ve stanoveném časovém období v určeném obydlí nebo jeho části uložené obviněnému podle § 73 odst. 3 trestního řádu do trestu uloženého pro tůž skutek.

20. Podle § 73 odst. 3 trestního řádu obviněný, nad nímž byl vysloven dohled probačního úředníka nahrazující vazbu, je povinen se ve stanovených lhůtách dostavit k probačnímu úředníkovi, změnit místo pobytu pouze s jeho souhlasem a podrobit se dalšímu omezení stanoveným ve výroku rozhodnutí, která směřují k tomu, aby se nedopustil trestné činnosti a nemařil průběh trestního řízení. Orgán rozhodující o vazbě může současně uložit obviněnému povinnost zdržovat se ve stanoveném časovém období v určeném obydlí nebo jeho části, nebrání-li mu v tom důležité důvody, zejména výkon zaměstnání nebo povolání nebo poskytnutí zdravotních služeb u poskytovatele zdravotních služeb v důsledku jeho onemocnění nebo úrazu; pro stanovení časového období se použije přiměřeně § 60 odst. 4 trestního zákoníku. Obviněný je povinen probačnímu úředníkovi umožnit vstup do určeného obydlí nebo jeho části.

21. Ústavní soud ve shora uvedeném nálezu sp. zn. II. ÚS 2879/22 vydaným v posuzované věci konstatoval, že z žádného zákonného ustanovení nelze jednoznačně dovodit, že by odsouzenému bylo možno v jeho neprospěch do trestu odnětí svobody započítat jen na základě volné úvahy soudu zkrácenou část z doby, kdy byla vazba nahrazena dohledem probačního úředníka a po kterou se zdržoval převážně v domácím prostředí. Ač Ústavní soud nepochyboval, že snahou vrchního soudu bylo spravedlivé zohlednění "vyššího komfortu domácího prostředí", současně zdůraznil, že je vždy třeba použít ústavně konformní výklad právních předpisů a že ústavněprávně nepřipustný výklad, použitý vrchním soudem, představuje vybočení ze zákonem stanovených mezí pro uplatňování donucovací moci státu. Uzavřel proto, že tím, že vrchní soud nařídil stěžovateli toliko na základě volné úvahy výkon trestu odnětí svobody trávající déle, než odpovídá zákonu, porušil čl. 39 Listiny stanovující zásadu *nulla poena sine lege*, což v důsledku vedlo k porušení stěžovatelova práva na osobní svobodu podle čl. 8 Listiny a rovněž práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, neboť argumentace soudu byla natolik schematická, obecná a neindividualizovaná, že jeho rozhodnutí trpělo rovněž vadou nepřezkoumatelnosti. Jako obiter dictum Ústavní soud dodal, že z obecného hlediska byla úvaha vrchního soudu o vhodnosti individuálního posouzení míry zásahu do osobní svobody u odsouzených racionální, neboť se skutečně jeví jako spravedlivé, aby byl zohledněn rozdíl mezi jednotlivci, kteří byli po celou dobu ve vazbě a těmi, kteří měli vazbu nahrazenou možností zdržovat se v domácím prostředí. Zákon pro takový postup však neposkytuje dostatečně jasný podklad a také odůvodnění napadeného usnesení bylo nedostatečné ve vztahu k veškerým okolnostem daného případu a osobě stěžovatele.

22. Součástí práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny je i právo na odůvodnění rozhodnutí soudu a zákaz svévole, které jsou obecně odvoditelné z kautel právního státu, v němž je nepřipustné, aby soud neseznámil jednotlivce s logickým, náležitým a spravedlností odpovídajícím odůvodněním rozhodnutí.

23. Požadavek řádného odůvodnění soudního rozhodnutí má v právním státě několik účelů. Slouží k omezení či vyloučení libovůle [nález ze dne 20. 6. 1995 sp. zn. III. ÚS 84/94 (N 34/3 SbNU 257)] a seznámení účastníků řízení s důvody, na kterých soud založil své rozhodnutí, a tedy zvýšení přesvědčivosti rozhodnutí [nález ze dne 13. 8. 2018 sp. zn. I. ÚS 3755/17, bod 21, či ze dne 26. 9. 1996 sp. zn. III. ÚS 176/96 (N 89/6 SbNU 151)]. Zvyšuje též kontrolovatelnost soudního rozhodování veřejností. Jednoduše řečeno, v právním státě je nepřípustné, aby se stát dopouštěl zásahů do práv jednotlivce bez toho, aby tento zásah odůvodnil, resp. bez toho, aby jednotlivce seznámil s jeho logickým a spravedlnosti odpovídajícím právním základem. Absence odůvodnění naopak výrazně limituje aplikaci principu právní jistoty a předvídatelnosti práva. Pouze kvalitně odůvodňovaná rozhodnutí totiž omezují prostor pro případnou svévoli a zajišťují i podobné posuzování srovnatelných případů [nálezy ze dne 13. 12. 2016 sp. zn. II. ÚS 1189/15 (N 240/83 SbNU 739) či ze dne 28. 11. 2018 sp. zn. II. ÚS 482/18, bod 21].

b) aplikace obecných východisek na nyní posuzovaný případ

24. Je nepochybné, jak vyplývá i ze shora uvedeného nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2879/22, že se jeví jako spravedlivé, aby byl zohledněn rozdíl mezi jednotlivci, kteří byli po celou dobu ve vazbě, a těmi, kteří měli vazbu nahrazenou možností zdržovat se v domácím prostředí. Opatření podle § 73 odst. 3 trestního řádu zasahují sice do práv obviněných osob, ale zjevně méně intenzivním způsobem, než je tomu u vazby. Stěží tak lze shledat nepřiměřeným princip, že méně intenzivní zásah do osobní svobody se započítává do trestu méně a intenzivnější zásah (vazba) naopak více. Je zřejmé, že kvalita pobytu v domácím prostředí je jiná, než ve vazební věznici nebo ve výkonu trestu odnětí svobody.

25. Ustanovení § 92 odst. 4 trestního zákoníku započtení doby, po kterou odsouzený vykonával povinnost zdržovat se ve stanoveném časovém období v určeném obydlí nebo jeho části, jež mu byla uložena podle § 73 odst. 3 trestního řádu, do trestu pravomocně uloženého pro týž skutek, výslovně předpokládá. Postrádá-li toto ustanovení pravidlo pro případné stanovení poměru, v němž je doba, v rámci které se odsouzený podrobil dohledu probačního úředníka nahrazujícího vazbu, jež byl spojen s omezujícím opatřením spočívajícím v jeho povinnosti zdržovat se ve stanoveném časovém období v určeném obydlí, způsobila k zápočtu do uloženého trestu odnětí svobody, je třeba vycházet z obdobného užití pravidel obsažených v § 92 odst. 1 až 3 trestního zákoníku, na něž § 92 odst. 4 trestního zákoníku výslovně odkazuje. Je-li tedy do uloženého trestu odsouzenému započítávána doba, kterou v daném řízení strávil ve vazbě, pak není - při vědomí zákazu extenzivního výkladu trestních zákonů a zákazu analogie v neprospěch pachatele při úvahách o trestu - žádný důvod, jež by měl oporu v zákoně, postupovat jinak než "obdobně" v případě opatření nahrazujícího vazbu, které bylo odsouzenému uloženo podle § 73 odst. 3 trestního řádu.

26. V posuzovaném případě vrchní soud v odůvodnění napadeného rozhodnutí na základě takového "obdobného" přístupu detailně vyčíslil jednotlivé hodiny a dny, kdy se stěžovatel zdržoval v určeném obydlí, tedy vykonával povinnost, jež mu byla uložena podle § 73 odst. 3 trestního řádu. Ústavní soud shledal, že takový výklad § 92 odst. 4 trestního zákoníku je možno považovat za ústavně konformní. Nejde totiž o projev libovůle, jak tomu bylo v případě Ústavním soudem (nálezem sp. zn. II. ÚS 2879/22) zrušeného předchozího rozhodnutí vrchního soudu ve věci (usnesení ze dne 16. 8. 2022 č. j. 15 To 44/2022- 3018), kdy vrchní soud s přihlédnutím k vyššímu komfortu domácího prostředí oproti výkonu vazby na základě své volné úvahy uzavřel, že je namísto dny, kdy byla vazba stěžovatele nahrazena dohledem probačního úředníka, započítat v přiměřeném poměru, přičemž za přiměřený považoval zápočet ve výši 1/2. Navíc je třeba konstatovat, že Ústavní soud v předchozím zrušujícím nálezu takový výklad § 92 odst. 4 trestního zákoníku výslovně nevyločil. Současně nelze ani pominout, že výklad uvedeného § 92 odst. 4 trestního zákoníku, jako podústavního práva, a jeho aplikace na jednotlivý případ je v zásadě věcí obecných soudů, přičemž o zásahu Ústavního soudu do jejich rozhodovací činnosti lze uvažovat jen za situace, kdy je jejich rozhodování stíženo vadami,

kteří mají za následek porušení ústavnosti (tzv. kvalifikované vady); o jaké vady přitom jde, lze zjistit z judikatury Ústavního soudu (srov. k tomu nálezy Ústavního soudu ze dne 14. 12. 2021 sp. zn. IV. ÚS 1204/21, ze dne 8. 2. 2022 sp. zn. IV. ÚS 2108/21, ze dne 10. 5. 2022 sp. zn. III. ÚS 2127/21, usnesení ze dne 7. 2. 2024 sp. zn. I. ÚS 2931/23 aj.).

27. Na okraj lze poznamenat, že ve prospěch výkladu provedeného vrchním soudem v aktuálně napadeném rozhodnutí (tedy vyčíslení a započítání jednotlivých hodin a dnů, kdy se stěžovatel povinně zdržoval v určeném obydlí) a v neprospěch výkladu započítávajícího "jedna k jedné" celé dny, kdy ona povinnost trvala, hovoří i důvodová zpráva k zákonu č. [150/2016 Sb.](#), jímž byl § 92 odst. 4 trestního zákoníku doplněn: "Režim každého opatření podle § 73 odst. 3 trestního řádu s uloženou povinností zdržovat se v obydlí přitom bude jedinečný, neboť délka a denní doba stanoveného časového období trvání této povinnosti se může v konkrétním případě lišit, stejně jako množství a povaha dalších uložených přiměřených omezení a povinností, které soud může obviněnému v souvislosti s nahrazením vazby dohledem uložit. Proto byla v tomto případě zvolena obecná formulace povinnosti soudu ke shora uvedenému opatření přihlídnout, bez stanovení konkrétního započítacího poměru (např. jeden den trvání povinnosti zdržovat se v obydlí na jeden den trestu odnětí svobody)." Rovněž komentářová literatura se kloní k tomuto výkladu, viz PŮRY, František. § 92. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 1458: "Podle stávající praxe však soudy započítávají uloženou povinnost podle § 73 odst. 3 TrŘ do později uloženého trestu odnětí svobody podle § 92 odst. 4 TrZ a § 334 odst. 1 TrŘ v poměrné části počtu dnů z doby, po kterou byla při náhradě vazby stanovena obviněnému povinnost zdržovat se ve stanoveném časovém období v určeném obydlí nebo jeho části (spojená s nasazením elektronického náramku sloužícího k detekci pohybu stěžovatele), při individuálním hodnocení míry jeho omezení osobní svobody s přihlídnutím k výkonu zaměstnání či dalších povinností, a to včetně stanovených vycházek a komfortu domácího prostředí oproti výkonu vazby (srov. rozhodnutí ve věci Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2879/22)."

28. Zásadní podmínkou pro ústavně konformní výklad § 92 odst. 4 trestního zákoníku však je, aby dny, resp. hodiny, po které se stěžovatel zdržoval v určeném obydlí, byly spočítány přesně, a to na základě důsledně provedeného dokazování. V tomto směru napadené rozhodnutí vrchního soudu nemůže obstát.

29. Vrchní soud po vrácení věci Ústavním soudem v odůvodnění napadeného usnesení setrval na stanovisku ze svého předchozího rozhodnutí ve věci, že při zápočtu podle § 92 odst. 4 trestního řádu je třeba vycházet výhradně z doby, po kterou byla stěžovateli uložena povinnost zdržovat se ve svém obydlí. Nepostupoval však volnou úvahou, jako ve svém dřívějším usnesení, ale vyčísлил dny, kdy se stěžovatel zdržoval ve svém obydlí. Rozlišil přitom dvě sledovaná období. Jednak období od 21. 11. 2019 do 25. 5. 2020, kdy byla stěžovateli uložena povinnost zdržovat se v obydlí po celou dobu s výjimkou doby od 13.00 do 16.00 hodin, celkem tedy 161 dnů. Následně byla usnesením krajského soudu ze dne 25. 5. 2020 č. j. 9 T 4/2020-1775 omezení stěžovatele upravena tak, že se v pracovní dny mohl zdržovat v době od 19.30 do 9.00 hodin následujícího dne na pracovišti z důvodu výkonu zaměstnání. V tomto období (od 26. 5. 2020 do 23. 8. 2021, kdy stěžovatel nastoupil výkon trestu odnětí svobody) měl tedy podle vrchního soudu povinnost zdržovat se v místě pobytu celkem 174 dnů, a jde-li o dny, kdy nepracoval, šlo o celkem 122 dnů. Vrchní soud shrnul, že doba, kdy byla vazba stěžovatele nahrazena dohledem probačního úředníka a stanovena doba, po kterou byl stěžovatel povinen se zdržovat v místě pobytu, činila celkem 457 dnů (161+174+122), a že tuto dobu, vyjma doby strávené ve vazbě, je potřeba započítat do uloženého trestu odnětí svobody.

30. K námitkám stěžovatele uplatněným v ústavní stížnosti vrchní soud ve svém vyjádření k ústavní stížnosti upravil dobu výkonu zaměstnání stěžovatele tak, že součet všech započítatelných dnů představuje celkem 467 dnů. Dospěl tedy k odlišnému závěru o počtu možných započítatelných dnů, přičemž z hlediska práva na osobní svobodu 10 dnů strávených navíc ve výkonu trestu odnětí

svobody rozhodně nelze považovat za počet zanedbatelný. Ač Ústavní soud podrobně nepřepočítával dny, kdy se stěžovatel zdržoval ve svém obydlí, neboť to není jeho úlohou, není žádných pochybností o tom, že takový postup vrchního soudu, kdy postupně mění počet započítatelných dnů a připouští, že jeho výpočet v napadeném usnesení nebyl přesný, není možno akceptovat.

31. Z těchto důvodů, kdy si ani vrchní soud neopatřil všechny rozhodné podklady pro svůj postup, jak namítá stěžovatel ve své ústavní stížnosti, rozhodnutí vrchního soudu nelze považovat za dostatečně a přesvědčivě odůvodněné. Vrchní soud proto nedostal požadavkům na řádný proces, čímž zatížil své rozhodnutí vadami spočívajícími v porušení práva stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Z jeho vyjádření k ústavní stížnosti navíc plyne, že stěžovateli v rozporu se skutečností započítal do výkonu trestu odnětí svobody méně dnů, kdy se stěžovatel zdržoval ve svém obydlí, čímž současně porušil stěžovatelovo právo na osobní svobodu podle čl. 8 odst. 1, 2 Listiny. Uvedené vady činí napadené rozhodnutí v zásadě nepřezkoumatelným a současně i neústavním, neboť nenaplnuje požadavky na transparentnost a kontrolovatelnost soudních rozhodnutí a naopak poskytuje prostor pro libovůli v soudním rozhodování.

32. Namítá-li stěžovatel, že došlo rovněž k odnětí věci zákonnému soudci, v tomto jeho tvrzení mu nelze přisvědčit. Nálezem Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2879/22 bylo totiž zrušeno usnesení vrchního soudu ze dne 16. 8. 2022 č. j. 15 To 44/2022-3018 a vrchní soud byl tedy povinen z podnětu stížnosti stěžovatele a příslušného státního zástupce opětovně přezkoumat usnesení krajského soudu ze dne 1. 6. 2022 č. j. 9 T 4/2020-2953, a ve věci rozhodnout, a to včetně povinnosti nahradit státu náklady spojené s výkonem vazby.

IV. Závěr

33. Jakkoliv Ústavní soud respektuje nezávislost obecných soudů, zdůrazňuje, že ta se musí uskutečňovat nejen v zákonném, ale prioritně v ústavním rámci, jehož součástí je i právo na řádný zákonný proces (srov. i § 2 odst. 1 trestního řádu), ve kterém musí být vyloučena libovůle v rozhodování, a jehož neodmyslitelnou součástí je i právo na projednání každé věci v řádném trestním řízení, což je nevyhnutelnou podmínkou existence demokratického právního státu. V nyní posuzované věci Ústavní soud shledal v postupu vrchního soudu jeho porušení, a to ve smyslu porušení základních práv stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny a na osobní svobodu podle čl. 8 odst. 1, 2 Listiny.

34. Ústavní soud proto ústavní stížnosti stěžovatele podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu vyhověl a rozhodl, že napadeným rozhodnutím byla porušena práva stěžovatele zakotvená v čl. 8 odst. 1, 2 a čl. 36 odst. 1 Listiny. V návaznosti na to podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu v záhlaví specifikované rozhodnutí vrchního soudu zrušil.

35. Úkolem vrchního soudu bude tedy předmětnou věc v potřebném rozsahu znovu na základě všech potřebných podkladů projednat tak, aby mohl správně a přesně vyčíslit dobu, po kterou byl stěžovatel povinen podrobit se probačnímu dohledu, a to za současné povinnosti zdržovat se ve stanoveném časovém období v určeném obydlí, jež mu byla stanovena podle § 73 odst. 3 trestního řádu, z hlediska její způsobilosti k zápočtu do trestu odnětí svobody. Před rozhodnutím musí vrchní soud stěžovateli též poskytnout možnost vyjádřit se k provedenému zápočtu rozhodné doby ve smyslu § 92 odst. 4 trestního zákoníku, aby mohl uplatnit své námítky, a s těmito námítkami se musí ústavně konformním způsobem v odůvodnění nového rozhodnutí náležitě vypořádat.

36. Stěžovatel rovněž navrhl, aby Ústavní soud uložil vrchnímu soudu povinnost zaplatit mu náhradu nákladů řízení v celkové výši 6 800 Kč. Náklady řízení před Ústavním soudem si ovšem hradí každý účastník či vedlejší účastník zásadně sám (§ 62 odst. 3 zákona o Ústavním soudu). Pouze v odůvodněných výjimečných případech lze podle výsledku řízení uložit některému účastníkovi nebo

vedlejšímu účastníkovi povinnost nahradit jinému náklady řízení (§ 62 odst. 4 zákona o Ústavním soudu). Stěžovatel nevysvětlil, v čem spatřuje důvody pro použití tohoto výjimečného institutu, přičemž ani Ústavní soud takové důvody neshledal. Pochybení vrchního soudu nelze považovat za natolik závažné, aby vedlo k jeho povinnosti uhradit stěžovateli náklady řízení, neboť postupoval podle zákonné úpravy, nešlo tak např. o úmyslné obcházení či ignorování zákona, případně judikatury Ústavního soudu. Tomuto návrhu stěžovatele proto Ústavní soud nevyhověl [srov. nález Ústavního soudu ze dne 3. 5. 2017 sp. zn. I. ÚS 2135/16 (N 70/85 SbNU 247)].

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)